

dCIDOB 104.

L'or blau, gestió d'un recurs per compartir.

Estadístiques i imatges dels recursos hídrics.
Redacció Fundació CIDOB.

Estadístiques i imatges dels recursos hídrics

Redacció Fundació CIDOB

L'aigua és un recurs constant a escala planetària i, a diferència d'altres recursos, retorna, normalment i després de completar el seu cicle, al jaciment d'on va sortir. No obstant això, l'oferta d'aigua no és sempre constant: l'alteració de les propietats de l'aigua, és a dir, la seva qualitat, determina els usos posteriors que s'hi poden donar. En disminuir la qualitat de l'aigua, també disminueix la seva oferta com a recurs. Les darreres dècades no s'ha reduït tan sols l'oferta sinó que, simultàniament, existeix un augment de la demanda atribuïble a diferents causes. Durant molts anys l'increment del consum d'aigua ha recorregut una trajectòria en paral·lel al creixement de la població, però des de 1950 s'ha triplicat, bàsicament per l'augment del consum associat al nivell de vida i per l'agricultura d'irrigació (a escala mundial l'agricultura en conjunt consumeix el 70% dels recursos hídrics).

El consum mundial anual d'aigua se situava l'any 2000 al voltant dels 3.800 km³ d'aigua. Aquesta xifra sembla insignificant si la comparem amb la quantitat total d'aigua de què disposa el nostre planeta, uns 1.400 milions de km³. Només representa un 2,7%. Però les conclusions que se'n desprenen poden ser força enganyoses ja que el 97% d'aquesta quantitat és salada. Tot i això, només fem un 7% dels recursos hídrics disponibles. Des d'aquesta perspectiva planetària no sembla possible que es puguin derivar problemes per al seu accés i molt menys per generar conflictes entre pobles o usos. Però la realitat és que hi ha problemes relacionats amb l'aigua, l'*or blau*, i més en concret amb l'accés de les persones al recurs. Les dades anteriors, malgrat ser certes, no mostren la desigualtat en la distribució de l'aigua per raons naturals i en resposta a la diversitat de biomes del nostre planeta. Desigualtat que permet als islandesos disposar de més de 575.000 m³ de recursos hídrics renovables per persona i any, mentre que un llibi només disposa la insuficient quantitat de 104 m³. Una relació de 5.600:1 que se suma a altres desigualtats d'origen menys natural.

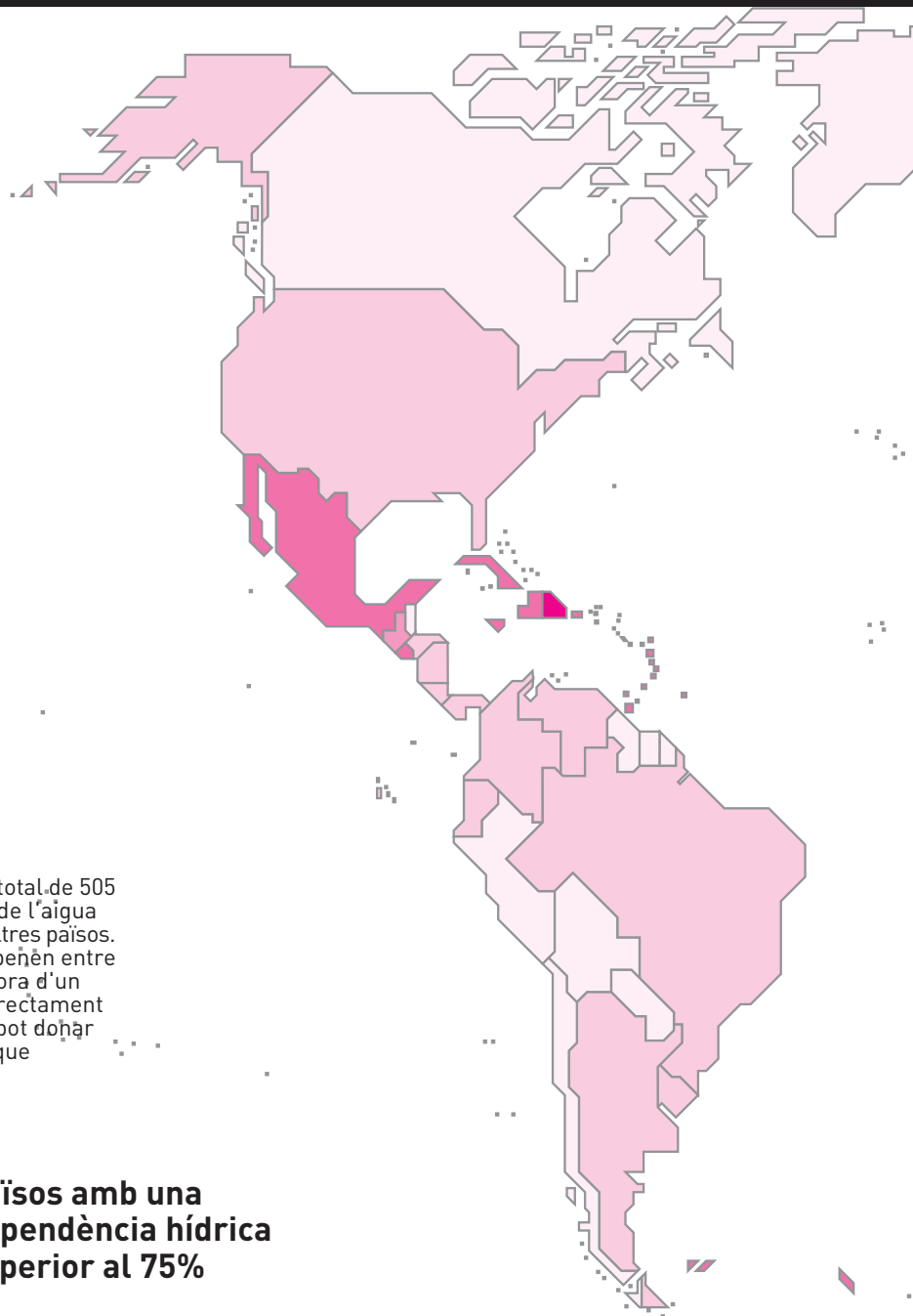
No és insignificant tampoc la quantitat de població afectada. Segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), el 2004 uns 1.100 milions de persones (el 17% de la població mundial) no

disposaven d'accés a aigua potable, mentre que uns 2.600 milions (el 40% de la població) no disposava d'accés a un sanejament adequat. Les conseqüències són determinants per al desenvolupament d'aquests pobles: malalties causades per l'aigua en mal estat i el sanejament insuficient maten uns 1.800 milions de nens cada any i incapaciten milions de persones per realitzar la seva feina. A més a més, l'escassetat d'aigua obliga dones i nens a destinar hores a la seva recerca, en comptes de treballar o estudiar. Paradoxalment, l'aigua és més cara i de pitjor qualitat als països pobres —on hi ha famílies que poden arribar a destinar més del 20% dels seus ingressos per al seu proveïment—, que als països rics.

Disponibilitat hídrica desigual

La disponibilitat hídrica obtinguda a partir dels recursos renovables propis (superficials i subterranis) i dels procedents d'altres països, està desigualment distribuïda al llarg del planeta, per raons climatològiques i ecogeogràfiques (vegeu mapa). Els hidròlegs consideren que el volum necessari per conrear aliments, fer funcionar la indústria, el consum domèstic i el manteniment de l'entorn és de 1.700 m³ d'aigua per persona i any. Per sota d'aquest llindar, els països es troben en situació d'estrès hídric (uns 745 milions de persones el 2007). Quan la disponibilitat és inferior als 1.000 m³ es considera que la situació és d'escassetat hídrica (279 milions de persones). Per sota de 500 m³ es parla d'escassetat absoluta (125 milions de persones).

Si es projecten les xifres de creixement poblacional, es preveu que per al 2025 podria haver-hi més de 3.000 milions de persones en situació d'estrès hídric i 14 països emprendrien la transició d'estrès hídric cap a l'escassetat. La major intensificació es produiria a l'Àfrica Subsahariana, on la proporció de persones que patirien estrès hídric passaria del 30% al 85%. A l'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica més del 90% viuria amb escassetat hídrica. D'altra banda, els països més poblats, com l'Índia i la Xina, entrarien a formar part del grup de països amb estrès hídric.

Dependència hídrica

L'any 2007 un grup de 15 països (amb una població total de 505 milions d'habitants) reben entre un 75% i un 100% de l'aigua que consumeixen després de creuar les fronteres d'altres països. Uns altres 24 estats (371 milions d'habitants) en depenen entre un 50% i un 75%. Aquesta dependència és generadora d'un potencial de conflicte perillós, però si s'orienta correctament mitjançant la cooperació entre les diferents parts, pot donar lloc a situacions beneficioses per a tots els països que comparteixen la conca.

Països amb una dependència hídrica d'entre el 50% i el 75%

Síria, Somàlia, Sudan, Iraq

Cambodja, Vietnam

Paraguai, Argentina, Uruguai, Bolívia

Congo, Namíbia, Txad, Gàmbia, Benín, Eritrea, Moçambic

Eslovàquia, Azerbaidjan, Croàcia, Ucraïna, Letònia

Luxemburg, Israel

Països amb una dependència hídrica superior al 75%

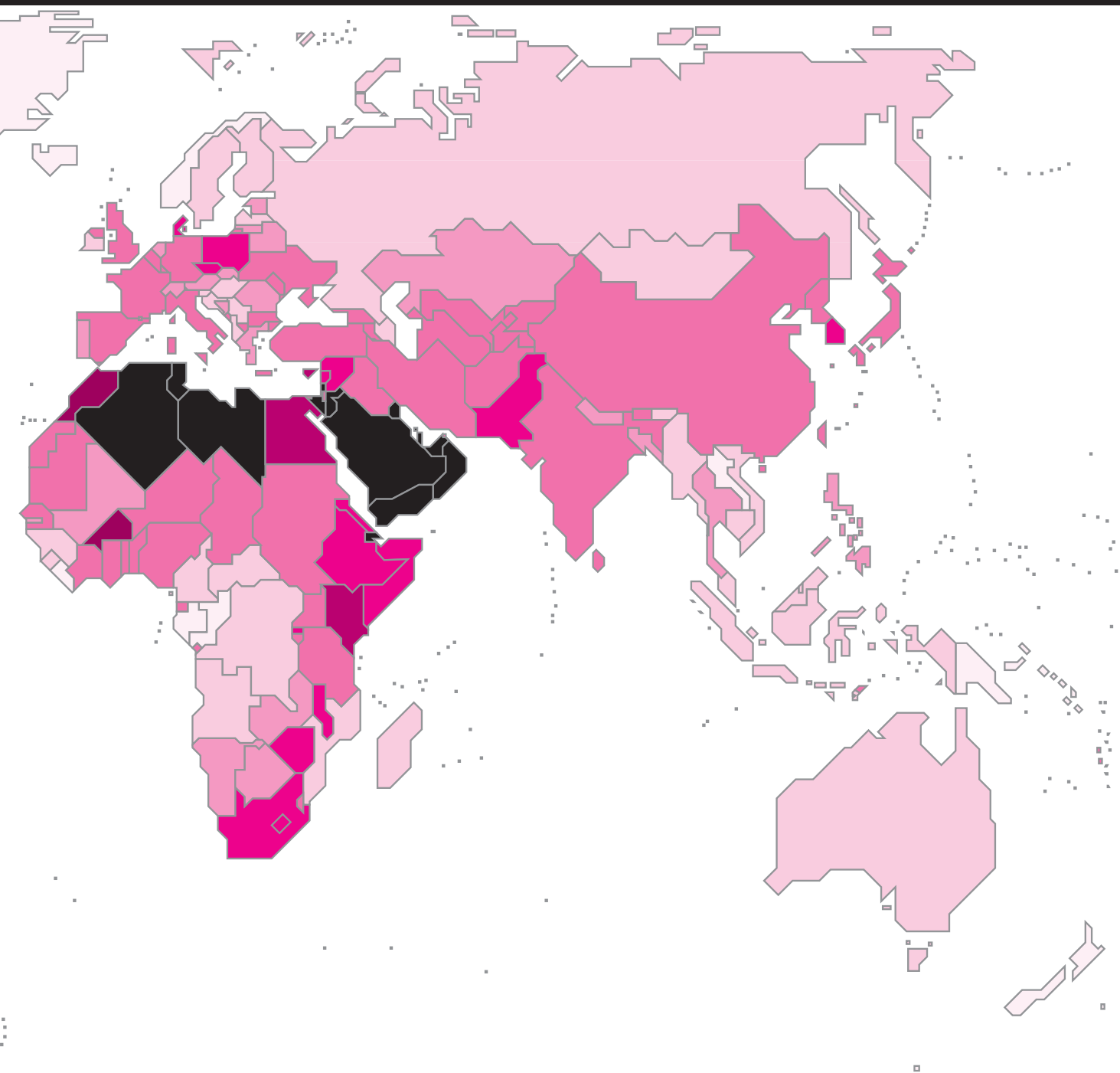
Kuwait, Egipte, Bahrain

Bangladesh, Pakistan

Mauritània, Níger, Botswana

Turkmenistan, Hongria, Moldova, Romania, Sèrbia i Montenegro, Uzbekistan

Països Baixos

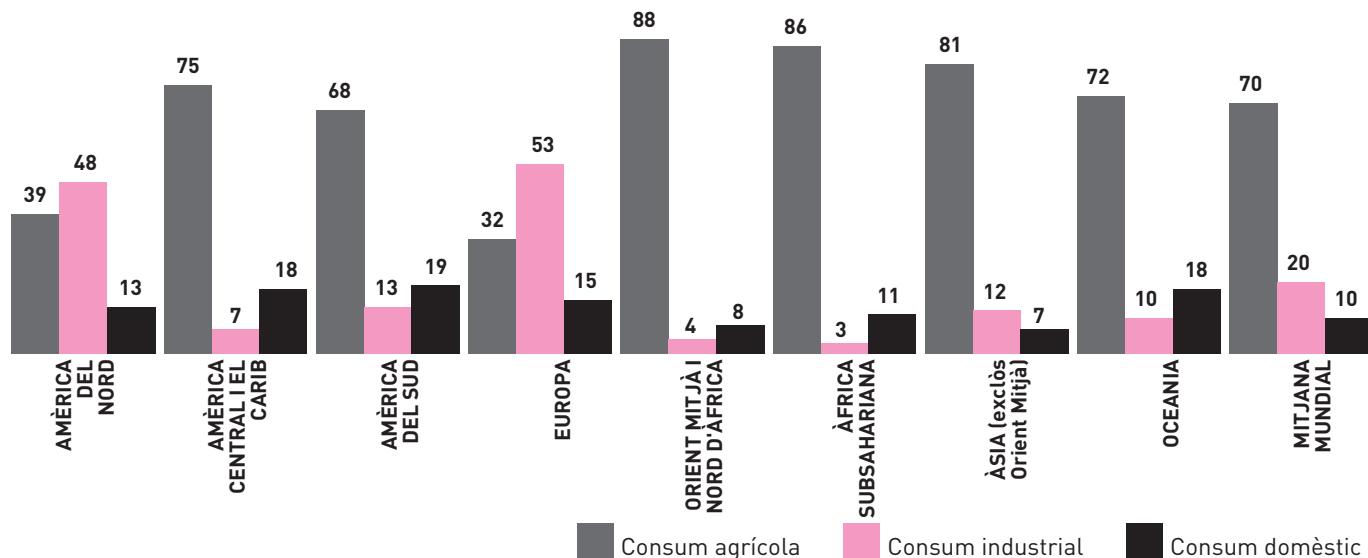
Disponibilitat d'aigua renovable

L'aigua renovable és l'aigua obtinguda a partir dels recursos renovables propis (superficials i subterranis) i dels procedents d'altres països.

(m³/hab/any) (2007)

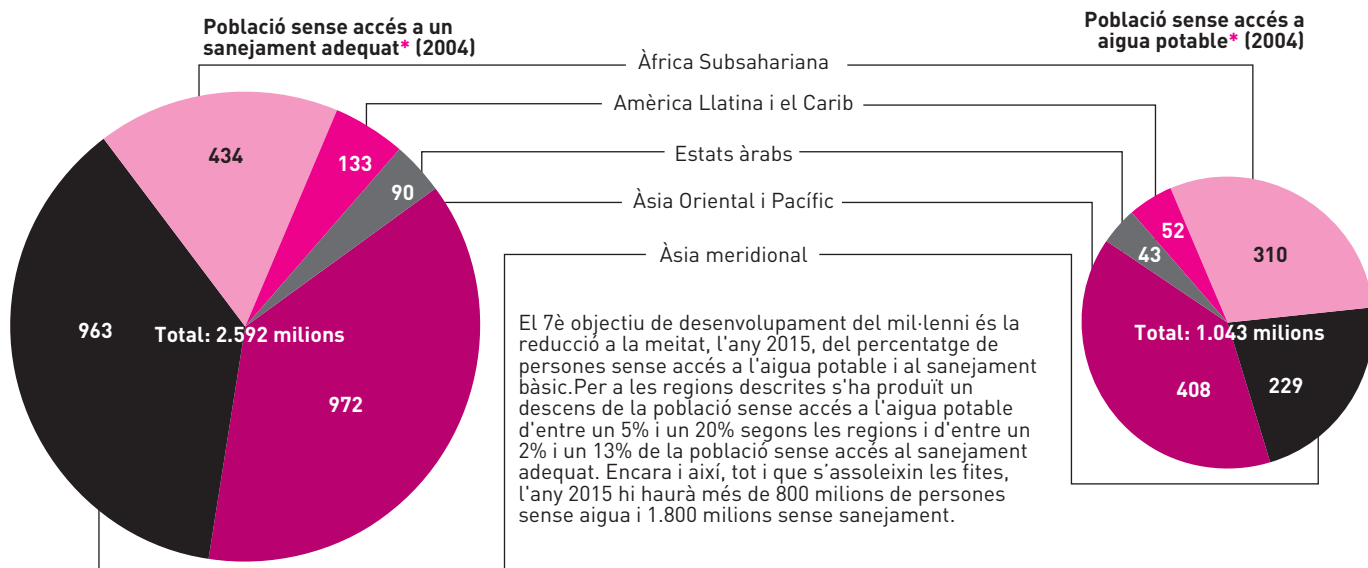
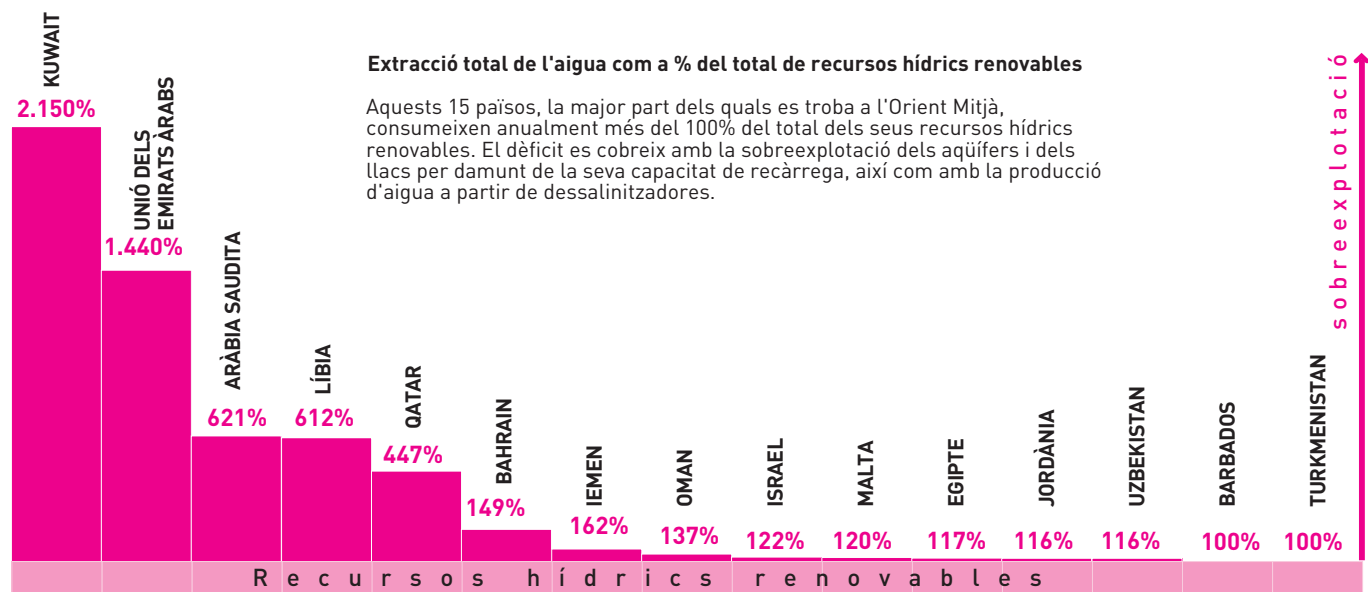

Consum d'aigua per sectors (%) (2000)

Extracció total de l'aigua com a % del total de recursos hídrics renovables

Aquests 15 països, la major part dels quals es troba a l'Orient Mitjà, consumeixen anualment més del 100% del total dels seus recursos hídrics renovables. El dèficit es cobreix amb la sobreexplotació dels aqüífers i dels llacs per damunt de la seva capacitat de recàrrega, així com amb la producció d'aigua a partir de dessalinitzadores.

* No s'han contemplat les dades d'Europa de l'Est, CEI, ni dels països de l'OCDE no inclosos en aquestes categories.

Elaboració: Fundació CIDOB. Fonts: FAO; Informe sobre desenvolupament humà, 2006 i 2007-2008; World Resources Institute.